

B. 29721

ORATIO

PRO SOLEMNI STUDIORUM INAUGURATIONE

in Reg. Ovel. Univ.

CORAM EJUSDEM CLARISSIMIS

RECTORE , DOCTORIBUS ET MAGISTRIS

DICTA

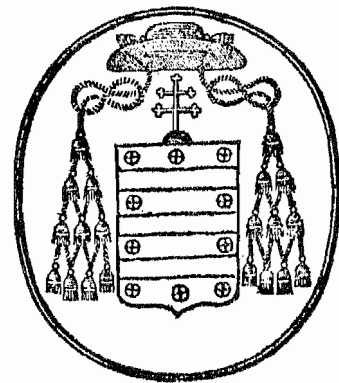
A D. D. D. VICTORE DIAZ AB ORDOÑEZ ,

JURIS UTRISQUE PROFESSORE ,

HUJUS MUNICIPII DECURIONE PERPETUO ,

ET ACADEMIÆ ORATORIÆ MODERATORE.

XV. KAL. NOV. ANN. DÑI. MDCCCXXXIII.

OVETI.

APUT TIP. DE PEDREGAL ET C.

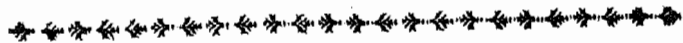

Clara est . et quæ nunquam marcescit sapientia , et facile videtur ab his , qui diligunt eam , et invenitur ab his , qui querunt illam.

CAP. VI. V. XIII. LIB. SAP.

E porque de los omes sábios , los omes , é las tierras , é los reinos , se aprovechan , é se guardan , é se guian por el consejo dellos.

D. Alonso el Sabio en el principio del tt. 31 part. 2.^a

Egregiam suam, præstantemque naturam homo pernosces, nullo prorsus studio, quam sapientiæ amore afficeretur. Hoc recte utens, optimum teneret bonum, et unum quidem ante omnia hominibus quam maximi faciendum.

Et certè, persapiens, et gravissime ordo, lectissima frequentia, divitiæ, magistratus, mundi inanis æstimatio, quid plura? Solium denique ipsum, amplitudine splendore, et regia majestate circumdatum, sapientiæ fatentur excellentiam. Omnia, omnia, inquam, sapientiæ cedunt.

En igitur, scientiarum studiosi, præclarum munus quod sum obiturus. In sapientiæ studio vos confirmare, amorem anima in vestra incidere dignissimum, sapientiæ, scientiarumque bona quam-

xima ostendens: en orationis meæ scopum.

Planè equidem fateor, rei præstantiam, audientium eruditionem, et litterarum, qua flagratis aviditatem, alium poscere oratorem: alium sanè poscere, doctrinæ participem illius, quæ, Romanorum Lyrici sententia, est rectè scribendi fons: quique laude efferat digna sapientiam, et hujus Doctorum ordinis votis respondeat: præsertim, hoc ipso loco, auditis olim tanta eloquentia, doctrinaque orationibus, ut se extollere sapientia videretur. Planè equidem fateor, vos, adolescentes præclari, dulcis teneraque patriæ spes, vos enim, qui tristi usu edocti, scientias Lycæis esse discendas, anno ab hinc, ad hæc Gymnasia lætissimi confluxistis properantes: quique ad pensa honestissima vestra, justo infandoque pressi, quo cuncti obruimur, mœrore, carissimi Regis nostri, fato invidio á nobis arrepti, die revertitis hodierno, vocem exoptare, quæ amorem sapientiæ, quo jam devincimini, fortiter, ornatè, et eloquenter dicens, fulgeat, augeatque. Attamen cum mihi sapientiam laudare

obtigerit, sub scientiis, quæ hoc edocentur Athenæo, vobis adstantibus offeram, quod, cum á meæ vitæ ratione, partim alienum sit, benignissima ideo dignus sum venia: attendite quæso.

Una sapientia stabilis est, et diuturna. *Clara est, et quæ nunquam marcescit sapientia.* Ea, rationem, hanc hominis dotem, expolit, præstantioremque efficit: ea, sapientem ab stulto clarius secernit, quam homines á cæteris differunt animalibus. Per doctrinam enim omnia subigit homo, naturam usque ipsam; attamen si illius esset expers, naturâ superaretur, ipsisque vinculis, quibuscum eam ditone teneret, teneretur: in belluam reddit, quia bonum ei datum nec noscit, ut sapiens bellè dixit Alfonsus rex (1).

Enimverò, quam multa sapientia offert bona, fundens liberaliter in hominum societate ejus munera. Eum cæteros regentem, rectora est. *Diligite lumen sapientiæ omnes, qui præestis populis.* (2).

(1) L. 16. tit. 5. part. 2. (2) Cap. 6. v. 23. lib. sap.

Suum ipsius imperium colit persapiens rex. Nec nescit, quamvis ejus auctoritas supra cæteros eum effert homines, se justitia et ratione superari. Nec nescit, ut Neroni ajebat Seneca, rempublicam non penes eum esse, sed eum penes rempublicam: et dum sapientia ad solium sedeat, imperii lora regat, et consilia afferat sceptri gerenti, ejus subditos fortunatos esse futuros; sed cum sapientiæ lux solio non explendeat, stultitiæ mala esse subituros. Quapropter, Castellæ dixit sapiens rex, (1) eum quem regalis purpura tegit, sua discere officia debere, quòd augusta, perdifficilia attamen ejus munera expleri non possunt, si sapientia, mentique alta caret, quia divinis scriptum invenit litteris. (2) *Si ergo delectamini sedibus et sceptris, ó reges populi, diligite sapientiam, ut in perpetuum regnetis.*

Doctus enim civis, supremi originem imperii, et vincula, queis cum eo connectitur, agnoscit, coram fulgenti genuflectit

(1) Dict. L. 16. tit. 5. part. 2. (2) Cap. 6. §. 22. sap.

throno, in eoque, Dei nomine regna tenentem prospicit: leges colit, quòd sunt sapientiæ æternæ speculum, et magistratus eum gubernantes, propugnatores sunt, qui olim vitæ, juriumque ejus rationem reddent. Idcirco, non potest quin felix sit populus sapiens. Omnium historiæ gentium hujus veritatis afferunt testimonia. Dum homines scientiis familiarissimè usi fuerunt, beatam egerunt vitam: at quot cladum experti sunt, ut se stultiæ dederunt? Eruitionem populorum esse propugnaculum, apertissimè constat. Quamobrem, legum latores, ut populos in pristinum redderent splendorem, sapientiam quamprimum advocarunt, eique sedem in suis provinciis constituerunt, litteratorum numerum adaugendo, *Multitudo autem sapientium sanitas est orbis terrarum.* (1)

Sapienti in ejus vita privata studete, et eum fortunatissimam vitam agentem, conspicietis. Si mundus falax, ei, qua potentem colit, non præstat observantiam, eam negligit, noscens, vanum, atque mentitum

(1) Cap. 6. §. 26 Lib. Sap.

esse cultum, potentiæ non homini tributum. Cum aliquoties innotum se intelligit, et anxium, forsitan stultitiæ petitione, (quia lux, tenebræque, ubi in gratiam reddere poterunt?) Sapiencia enim sui compescit animi luctus, et in rebus afflictis, quæ cæteros frangunt, miserosque reddunt, adstat impavidus, ut vetus ilex turbinis impetum immanis prævalida ferens, diruentibus simul ventis teneras plantas. Sive, ut, Laci quod vates de heroe cecinit, de sapienti dicam.

Ac veluti annosam valido cum robore quercum
Alpini Boreæ, nunc hinc, nunc flatibus illinc,
Eruere inter se certant: id stridor, et alté
Consternant terram concusso stipite frondes;
Ipsa hæret scopulis, et quantum vertice ad auras
Æthereas, tantum radice in Tartara tendit:
Haud secus assiduis hinc adque hinc vocibus Heros
Tunditur, et magnas persentit pectore curas,
Mens immota manet.

VIRG. ÆN. 4.

In secreta secedens, voluptates fugiens,
studioque omnino incumbens, oblectamen-

tum, animique laxationem in ejus pensis invenit.

Imaginem sapientis, quam vobis obtuli, ne infidelem judicetis. Corduvæ Sophus, (1) sapientiam possidentem, nihil exoptare, ait, quia communia habet: beneficia ei conferri nequire, nam quod non habeat nihil ei præstatur: sapientem nota inuri non posse, quia sapientia contumelia non afficitur. Romæ Orator, nihil exoptandum, nihil utilius, nihil præstantius, nihilque dignius hominis natura invenit, quam sapientia. Antiqui pro certo habuerunt, etiam in beatorum insulis, doctorum vitam præ ceteris esse felicior, quod naturæ arcana á beatitudinis sede pernoscerent. Denique in scriptura sacra invenimus, (2) magnum esse sapientiæ regnum, ipsa valetudine pluris esse faciendum, ipsamet luce peroptandum, quoniam sapientiæ lux inexstinguibilis est: sapientem semi-Deum esse, et ab ejus labelis æternæ doctrinæ rivos fluere quam maximos.

(1) Seneca de const. sapient.

(2) Lib. sapient.

Quam eximia, juvenes, quam præstans est sapientia! quod donum tam mirandum! quæ tam cara possessio! Qui sapientiæ amore naturâ homini insito non trahimur? Calidum Ulixem in rupes tractum, ubi Sirenæ morantur, Homerus depingit, non modo melos, et vocis suæ dulcedine; sed potius, quod in scopulis aliquantum insistentes, doctrinæ participes se facturas recipiebant.

Doctior ad patrias lapsus pervenerit oras.

Enimvero, vobis caram linquere patriam, nec dulcedines fugere, quas ipsa offert, sapientiæ acquisitioni, ut quondam, non opus est nunc, nec spem fallacem amplectimini quoque. Ab antiquo domus scientiarum erectæ fuerunt, propter bona quamplurima, quæ reipublicæ affert doctrina. Si populi eam semper adamarunt, gens enim nostra, Thespiadum decus immortale sororum, graves licet curas sub pectore versat, casto vos sinu doctæ erudit Minervæ. Dum scientiarum studium naturalium, et demonstrationis, artium quoque promovet, quibus jam quamplurima juven-

tus nostras incumbit, evehit etiam vos in scientiarum arboris jugum, vobis primum ostendens philosophiæ studium, et postea religionis, jurisque scientiam, quo, cives inter suos, habeat etiam veritatis cultores, vates Dei, Themidis quoque dignos.

En igitur, qua vestro in curriculo ducemini aperta via. (Siquidem huic Lycæo, mea sum contracturus verba) Vobis scientiarum vastam adeuntibus provinciam, occurrit prima, quæ menti, cogitationibusque nostris vires impertitur, quæ de origine corporum, abstractisque notionibus agit, naturam docet, mores denique dirigit nostros.

De philosophia dicere intelligitis jam, avidi literarum præclari, de scientia enim quæ una cum primo parente in lucem prodiit, quæ Caldeorum, Persarum, Ægyptiorum quoque in gente floruit: quæ Græcia docta, et sapienti Roma, fuit culta, quamplurimis sectis, scholisque suis, et quæ postea per Jesu religionem, labe omni expiata, humanæ sapientiæ pars est maxime præcipua. Rectè enim illius acquisitioni, pri-

num incumbitis. Est ergo philosophia sapientiae amor; et, quid proderit scientiis vacare, sapientiae priusquam teneamur amore?

Philosophiae igitur studio indulgete: illius enim ope res distinctè percipimus: animae nostrae attributa, rerum universalitatem, reconditosque naturae sinus cognoscimus. Ea, res, ut sunt, proponit, officiaque hominis in societate constituti edocet. Et certe, pernobiles Gymnastici, intellectus noster, corporum qualitates, haec enim adspectabilis mundi machina, supremum principium, homo denique ipse: haec omnia quamplurimaque alia suae subjiciuntur ditioni. Quot, ergo, quamque uberrimos parit fructus! Cujus enim vitae generi, ad quod sua trahat unumquemque voluntas, quammaximam non tribuat utilitatem, haec, apud Tullium, vitae magistra, virtutis fomes, vitiorum expultrix? Haec enim, quae dissipatos homines in societate variis, arctissimisque foederibus junxit, quaeque legum est inventrix, morum denique, disciplinaeque magistra?

Et utinam, tribus confectis philosophiae cursibus, superioribus hujus facultatis cognitionibus dare operam possetis. Utinam quoque, hoc in Athenæo, incumbere illi arti, quae humano aegrotanti Apollineam adhibet opem, aliisque disciplinis, quae gymnasiis felicioribus accuratissimè coluntur. Sed cum hoc assequi vobis non liceat, religionis, jurisque scientiae, latissimum studium vestro offerunt intellectui.

Egregia prorsus, hominis dignissima facultas prima: Dei ergo scientia: Sacra igitur theologia, notio est supremi entis, hominisque simul: (nec enim nosmetipsos noscere possumus, ni primi principii cognitionem habeamus.)

Hominum communi agnita etiam fuit parenti: cum Deus eum alloqui est dignatus, cum divinarum, et immutabilium legum collectionem suo infixit corde, nostraeque fidei veritates, praefinitae rationis suae vim fugientes, ut posteris ejus transmitteret, et cum denique modum offerendi cultum, beneficia impetrandi, iramque Dei sedandi docuit. Sed ad nostra tempora proximè

accedendo, ingratus obiit hominis animus, diis providentia destitutis, diis, qui reverà nihil sunt, demissam venerationem tribuentis, cum coram ejus creatore genua flexurus esset: offerunt se quoque mala, quibus Dominus suum plexit crimem, stirpem ejus delendo, una tantum libera familia justa: et populi, é omnibus carissimi, sacrorum custodis, et jam tunc ecclesiam nostram præseferentis, electio denique subit.

Evanescunt idcirco ejus ritus Mesix adventu, ut solis ortu nubila fugiunt. Terrarum orbi, demissio, ingenique ejus lenitas, assūptaque hominis forma, fidem omnino divinam enuntiant. Legatorum cœtus, Apostoli, Spiritus-Sancti cæleste donum accipiunt, omnemque cœli ignem flammeis linguis vehentes, Jesuchristi evangelium palam ostendunt: omnia pro doctrina loquuntur. Voce Mesix audita, idolorum altaria cadunt, permulta miracula divinitatem mittentis, ejusque omnipotentiam asserunt, martirum sanguis Christi filios in paganorum segetibus producit, coram Christi cruce affixi imagine, cuncti inflexo

genu cadunt: ecclesia instituitur.

Christianorum Deus eam suam vocavit sponsam, permansuram in æternum recipiens, inferorumque portæ adversus illam nunquam prævalebunt.

Hæc enim societas perfecta, cujus scopus hominem ad æternam beatitudinem est conferre, suos habet pastores, ab Spiritu-Sancto, ad regendam ecclesiam constitutos. Legislationis suæ hæc est summa: Integra dogmata, disciplinamque, sacrum fidei depositum, morum integritatem, cultusque splendorem servare: hæreticorum excogitationes patefacere, deistæ, atque athæi sofismata repellere, et acriter adversari cum fidei priscis, sapientibusque apologistis, impietatis erroribus quotidie instauratis, qui enim, uti ait sapiens quidam, sunt soni perpetuò percutientes; hæc sunt præcipua ecclesiæ munera.

Theologiam profitens sacram, ad Dei ecclesiæ gubernaculum, vel ad solitudinem pastorum impartendam vocatur. Quot, quamque plurimæ ejus notiones de origine, progressu, et hujus religionis omnino di-

vinæ, statu, esse debent?

Ille enim, non modo fidei dogmata, revelationis ope, docere, sed etiam veriloquium, et divinitatem Mosaicæ, et Christianæ legis, ipsa ratione demonstrare, et denique omne religionis ædificium debet custodire. Dominus dixit, (1) scientiæ inopem á sacerdotio se repulsurum.

Ut ergo sacrarum eruditio acquiratur, opere pretium est altissimum religionis studium. Biblia ergo sacra, vetustissimus omnium liber, cui sapientis nostri sententia, omnibus et semper est studendum: Apostolicæ traditiones eum interpretantes, suplen-tesque, sinodorum decisiones, horum scilicet cœtuum, queis doctrinæ eustodes, qui illam defenderent, et declararent, in unum convenerunt: SS. PP. prisci, recentesque, et sacra, et profana historia, antiquorum, recentiorumque sermonum cognitio, et denique humanarum quædam notitia litterarum: hæc sunt, qui sacræ vos Theologiæ datis, pensa vestra. Ecce, quod scientiæ

(1) Osee, iv, 6.

Dei, dignum reddit professorem. Labia ejus tunc scientiam custodient, æternumque sapere ab ejus ore fluet. Ecclesia discernens eum in consilio quæret: per cœli semitam sapienter ducet spiritualis rector populi: verba ejus sapientiâ vivificata fideles non reliquent omni vento doctrinæ, virtutes, exemplumque suum, (sermo mutus eloquentissimus autem), imitanda erunt á grege. Conscientiæ judex, ligandi, et solvendi potestatis solatia cordibus effundet; divini verbi præco ab Spiritus-Sancti cathedra veritates populo enuntiabit æternas, augusti eloquentia ministerii digna: severe vitia increpabit, virtutis bona ostendet, studiumque ejus incensum, et evangelicum, Deum afficiet remuneratione cordium sonitium, antea impiorum et inertium. Verum enimverò harum inops partium, Veh! Cæcus, et ejus cæcæ etiam oves, omnes in puteum decident. (1)

Dignissima ergo hominis est Theologia: attamen nihil mirum, ait quidam veneran-

(1) Math. 15. 14.

us Ecclesiæ princeps, cum Dei notio, istius scientiæ objectum sit : cum per divinam veritatem eam capiat, et cum ejus finis faustum sit hominem, sempiternumque reddere.

Licet autem jus canonicum à Theologia seculo duodecimo dissociatum, et cum juris civilis prudentia recens adunatum invenimus, nihilo secius tanquam Theologiæ pars adhuc judicari potest.

Dum hac de immutatione sapientes queruntur, et de scissione duas in partes hujus rami arboris scientiarum, quin, an plus commodi quam damni ex hoc fuerit secutum, disserere audeant : dumque litteratorum ad pristini status restitutionem dirigantur suffragia, harum scientiarum primigena unio, novusque nexus, quo utraque ligatur jurisprudentia, ampliorem, venustamque sacram canonum facultatem efficit.

Utriusque enim juris cognatio, legum studium, ut Ecclesiæ capiantur statuta, necessarium facit. Idcirco, prima juris civilis traduntur elementa, quæ tanquam vestibulum, ut ad canonicam scientiam perveniatis, proponuntur vobis, segregatis

postea à civilis prudentiæ cultoribus, instar rivi, qui, paucis ab origine dividitur, et in diversas partes fluit.

Quam latè hæc scientia pateat, haud vos fugit, sacrorum canonum Alumni. Vos, itaque, qui ejus acquisitioni incumbitis, philosophicè eam tenendam curate. Ad hoc enim, quamplurimis, quas theologus habet, opus est vobis notionibus; sed cum canonum studiosus, Ecclesiæ statuti potius dicetur, ideò ecclesiasticam in primis colet historiam.

Legislationis quæcumque cognitio ab ejus historia separari nequit. A Christianorum incunabulis, à primis illis, faustisque temporibus, queis, fideles, ab Apostolis, virisque apostolicis, eorum doctrina, et virtutibus, ducebantur : cum alia, quam conscientiæ, non indigebant lege ; ut, (si licet in sacris profanis exemplis uti,) rectè de illis dici posset, sine lege certa, sine jure certo vivere, uti olim de primis Romanis Pomponius dixit. (1) usque tempora nostra, quamplurimis legum ecclesiasticarum copilatio-

(1) L. 2. §. I. D. de orig. jur.

nibus adaucta, hujus scientiæ notioni, lux vobis obversatur nitidissima. Vicissitudinum Ecclesiæ notitia: ipsius status, tum florens, cum labescens: ejus secula, vel viris doctis, sublimi scientia, virtuteque præstantibus, fulta, vel hebetia, vitioque irrupta: omnium ergo notitia, carere neutiquam potest, ut verus canonum spiritus agnoscat. Erudiendi quoque estis fontibus, canonicisve locis. SS. PP., sinodorum decisiones, supremæ Sedis oracula, necnon critice sacra, ut collectionum vim, æqua pensitetis lance, discenda enim á vobis est constantia assidua, si canonum periti vultis nominari. Qui ergo longo flumen dirigit cursu, si occultas illius nec noscit scatebras?

Sed vestris ne obliviscamini in vigiliis, ab Hispaniæ gente vos originem ducere: et ut clarius loquar, nostri juris ecclesiastici studio incumbite, ut patriæ, sicut par est, scientiæ vestræ tributum reddatis. Nationalia concilia, hi frequentes summique cœtus, in quorum haud paucos, Ecclesiæ et status vicemgerentes, sese, ut gravissima ambarum societatum negotia ordinarent, convene-

runt: concilia nationalia á celeberrimo Eliberitano usque ad recentiora dioccesana vel provincialia, concordata, quamplurimæ pragmaticæ, et regia statuta, juris pontificii partem etiam conficiunt.

Haud alienum á vestro scientiæ curriculo, prima legum nostrarum principia sapere. Si horum inscii essetis, vel sententiam ferre, vel ut pastores animarum mores regere possetis amabò, cum societatis cujus estis membra, leges, leges inquam, queis subditi vestri ducuntur, officiaque sua ut cives, regimenque omnino ignoratis?

Pergite, ergo, assidua cura, ut sacri juris eruditionem acquiratis. Hæc autem scientia, ad munera quædam theologis communia vos præparat. Ut sacris operetur necessario requiritur. *Nulli Sacerdotum*, ajebat Celestinus Papa Apuliæ, et Calabriæ Episcopis scribens, *nulli Sacerdotum licet sacros canones ignorare*. Idem et statuerunt Toleti concilii quarti PP.

Ita in scientia canonum edocti, potestatis, qua divini auctoris concessione Ecclesia pollet, originem capietis. Intuemini

jurium ambarum potestatum confines, ut ab erroribus, qui ad facultates Ecclesiæ detrahendas petunt, eam tutam reddatis. Nec vos latebit mirabile sacerdotii, et imperii fœdus, adeò conjunctum, ut penè de altero actum sit, si alterum petatur. Hierarchia enim ecclesiastica, hic in gradus divisus ordo Ecclesiæ magistratum, auctoritas respectu singulorum, jura immunitatesque suæ. Hæc enim omnia, quamplurimaque sacri edocent canones.

His ergo disciplinis sacrarum digni presides eritis. Potestate, quam sponsæ suæ Deus concessit, fungentes, eam in rebus vestræ cognitionis rectè exercebitis, ut judices decernentes, vel, coercitiva potestate, spiritu Ecclesiæ, punientes crimina, seu, quod par est, una cum Ecclesia filiorum pravos hominum mores pœnis corrigebitis vindicibus, et cum Ecclesia, quæ mater omnium est, lugentes, á selecto grege, in crimine pervicacem, et qui maternæ vocationi aures non præbuit, segregabitis, et postea, pro anteactæ vitæ emmendatione præces dirigite.

Incompto licet sermone, dignitatem, sacrorumque canonum amplitudinem dicendo sequerer; sed scientiarum præclarissima, quæ homines regit, pacemque status, et justitiam servat, jam nunc vocem exposcit meam.

De civili prudentia verba mitto, juvenes studiosi: de ea enim arte, quæ, juxta sapientis Alfonsi regis dictum, fons justitiæ est, et quæ majorem hominibus impendit utilitatem, quam aliæ quæcumque: (1) de illa, quæ metaphoricè ab ipso dicitur vallum, et sepimentum, quo prædium statûs circumdatur, atque defenditur. (2)

Et sanè: quamplurimos hominum conventui utiles tribuit cives, ad omnesque eorum clases sua porrigit beneficia. Ab illo enim, cujus tempora lauro regia redimuntur, quique solii superbo splendore convenitur, usque ad rusticum egentem, qui culmine cespite congesto pauperis tugurii moratur, omnes hujus scientiæ commodi sunt participes. A primis ergo jurisconsulti muneribus usque ad præclarissima

(1) L. 8. tit. 31. part. 2. (2) L. 3. tit. 10. part. 2.

togæ officia dignitas ejus, excellentiaque invenitur.

En igitur legum custodes ad mores publicos, privatosque altius repetentes, errorem, atque iniquitatem à justitiæ sanctuario propulsando. En: vel de jure singulorum consulti respondere, disceptationes dirigere, litigiaque civium, jura ipsorum agere: vel pro inope, pro vidua, et orbis tuitione egentibus, necnon amicis aliisque orantes. Quodcumque possidet, et maximi facit homo, eorum probitati, scientiæque commendat: vitam nimirum de qua et innocentia, et publica certat vindicta: honorem, (hanc enim secundam, carioremque vitam) rem denique familiarem suam. Horum tuitionem in se Advocatus suscipit, ab scientia sua, omnia spectantium.

Arduum, excelsumque judicis obeundo munus, eo usque licet, veram divinitatis invenietis imaginem.

Auctoritate valens, à templi Astreæ fastigio suam diffundit potestatem: suum cuique tribuendo, insonti, et derelicto subveniens, sceleratum puniendo, pravum in-

sequens, potentem coercens, omnia quietè, ordinatèque, et non sine gloria, et labore regendo.

Dicere jus, et lance pari componere lites,
Gloria non levis est, parta labore gravi.

AUREL. JANUAR. J. C. ELEG. 1.^a

Integer ut ipsa lex, quam impartitur, et justitiæ oraculum, omnino huic obsequitur, nam coram ea omnes pares sunt, jusque vinculo conjunctissimo divitem, egenumque continet.

Jus fecit commune pares, et nomine eodem
Nexuit, et dominos fraterna in vincla redegit.

Prudent.

Jurisconsultum denique sublimioribus reipublicæ officiis incumbentem, et ad dexteram illius qui populum regit, videte. Tunc cives ejus per leges sapienter, justèque latas beatos facit, ipseque beatus fit, cum eas statuendi non simul sit expers.

Honorabilia equidem sunt, studiosi, sunt alta, sunt augusta jurisconsulti munera; attamen idcirco latiores ejus notiones, virtutesque eximiæ esse debent.

Philosophiæ enim cognitio, qua omnes indigent scientiæ, apprimè legislationis studio necessaria. Sapientes, et philosophos jurisconsultos appellavit antiquitas: et quidem rectè, leges enim ad actum moralitatem philosophiæ redigunt. Ita Plato à philosophia jurisprudentiæ cultor evasit: et Cicero ita arctissimo hæc studia vinculo junxit, ut dubitari posset an potius in severa philosophia quàm in juris præclara cognitione præcelleret.

Legum igitur scientia, hæc omnium arbor jurium, objectum studiorum est nostratum se legibus dicantium. Illa enim naturæ hominis officia edocet, edocetque jura gentium, jus quoque nostrum, mutua queis ligantur vincla qui regunt, et qui obtemperant, et denique quidquid efficit legum dignum profitentem.

Sed vestro in arrepto jurisprudentiæ itinere universalis historia, hæc vitæ magistra, precipuum sibi vindicat locum, et maximè cognitio historica juris nostratis, legum prudenti valdè necessaria. Equidem jus ut nostrum mente capiatur quamplu-

rimum sui historia indiget. Celeberrimi enim codices à Wisi-Gothorum legum corpore, usque ad recentiores, cum moribus, natura, sermone, et rerum, temporumque illorum statu valdè sunt ligati, et ideo si his carebitis cognitionibus è vestibulo legum nec transieritis.

Tunc ergo tanta imbuti litteratura, et virtute ad scientiæ exercitium necessaria, digni jurisconsulti salutabimini, quia tres enim vobis erunt partes, quas ab antiquo traditum est unicuique jurisperito inesse debere. Eritis ergo *in consilio cauti, in patrocinio fideles, in judicio justii*. Tunc habebitis id *salis* genus, quod iudex habiturus est, *sal* nimirum scientiæ, conscientiæque *sal*, et in muneribus vestri eximii curricula ejus splendorem sine macula servabitis, ut vestris ne dictitetur diebus, quod tempore, cujus memoria juris luget prudentia, dictum invenimus, vos jurisprudentiam dedecorasse, et è matrona in meretricem vertisse; sed contra ad maximum omnium scientiarum nobilissimæ nitorem totis viribus appetere, jurispru-

dentiae obeundo attributa, quae legum celeberrimus magister sic bellè cecinit.

Felix ars juris : felix hac arte peritus,
 O felix, semperque omni memorandus in ævo.
 Felici cursu lustra penetralia legum,
 Non nisi cordatis hæc adeunda viris :
 Nobilis hæc, custos æquique bonique, facultas;
 Res docet humanas, res docet ista sacras ;
 Qua ratio victrix animis discordibus instat,
 Qua fas servatur, rejiciturque nefas ;
 Et liber servit quisquis servire jubetur,
 Dulce ferens, quo nihil ipse gravatur, onus.
 Hanc tu principiis solidis susceperis artem
 Non adhibenda quidem cura laborque levis.
 Egregiè ornabis sublimi mente Senatum,
 Juraque tractabis splendidiore. face ;
 Et tanto sacrosancta Themis gaudebit alumno,
 Propugnatores non habitura parem.

His enim disciplinis et religionis additur studium, quo nostræ fidei perficitis cognitiones, arnisque ad insanæ doctrinæ argutias repellendas fidei nostræ egide tergimini. Oratoriam, quæ ad persuadendam, et ornate loquendum in magnis eloquentiæ

scænis adhibetur. Sermonis denique Græci, et Hebraici, quo tantoperè auctoritatis scientiæ egent.

Et en tandem, ingeniosi juvenes, scientias, quibus incumbitis, conspectui, vestro exhibitas. Inconcinna equidem oratione super eis egi ; attamen vos ipsi sub sapientibus magistris earum studio invigilantes dignitatem ipsarum, utilitatemque usu noscetis.

Curriculo igitur vestro omnino vos deditis : ab ineunte adolescentia sapientia capimini : jam nunc assidua cura ejus acquisitioni dicite. Si ergo infelici fato cito pede labitur ætas blanditiis, et inertiae indulgendo, heu! inefficax poenitentia erit sera, sera. Ne vos à quam maxima scientiarum amplitudine abhorreatis : omnibus sunt partes suæ, et in singulis valdè utiles potestis facere progressus.

Quidquid ardui, et laboris in scientiis comparandis inveneritis, etiam sapientes earum studio prius dediti invenerunt. Si ergo ii, diligenti litterarum affectione, operosa superarunt, vos enim ipsis cincti ful-

gentibus armis ipsam etiam ferētis victoriam. Haud me latet exiguum istorum esse numerum ; sed ideò gloria erit clarissima vestra, si in eum fueritis inserti. *Da paucos*, ait vates famosus quidam ,

Da paucos , dabis egregios : rem copia vilem
Reddit. Quod rarum est , id solet esse bonum :
Est auro prætium quia non reperitur ubique,
Tanti non esset , si jacuisset humi.

Illud enim in primis vestra maneat
alta mente repostum , sapientiam ad cor
turpibus studiis affectum nunquam confu-
gere. Munerum exercitatio vestrorum in-
tegras exigit mores.

Cui facile ingenium , cui sit custodia morum,
Cui constans recti sit bene cultus amor.

Pro nihilo summa habetur scientia , si
honestas absit vita. *Erubescit quamvis præ-
clara doctrina , quam propria reprehendit
conscientia.* Omnes in veritatis investigatione
vires conferte vestras : eam invenietis , vo-
bis assero. *Si enim veritas* ait D. Agustinus,
(1) *si enim veritas non totis animi viribus*

(1) De morib. Eccles.

concupiscatur inveniri nullo modo potest.

Sed antè omnia à luminis patre auxilia
precamini. Eximix enim animi dotes , et
studiis affectio similes pingui sunt agro
segeti parato , sèd sterilis si rore cælesti
caret.

Sapientix , iterum dicam , vovemini.
Nihili præ ea omnia faciatis. Sic enim ves-
tra exposcit natura , exposcit et dilecta
patria , cujus estis cara spes , quæque excelsa
vobis munera parat , sollicitæque vestri
curæ grati animi obtestatio.

Sapientium , qui ex hoc Lycæo scientias
haurierunt , coram vestris oculis sistite
exemplum. En nomen suum recens sem-
per , ut si nobiscum vitam agerent. Vivax
enim gloria illorum , quos é vivis ereptos
litterarum respublica luget , nunc colitur , et
ultra ævi fatigue vices posteritas longin-
quior summis efferet laudibus.

Inclyti , egregiique viri , humani gene-
ris , nostræ gentis , hujusque Academiæ
decus et honor , memoria vestri nullo un-
quam delebitur die apud litterarum cupi-
dos !

Certé inquam, studiosi juvenes, docti, quos orbi hoc ipsum tribuit Athæneum, et qui luce fruuntur, et qui lapide sub frigido compositi jacent laudē immortali per doctrinam crescunt. Illi enim vos vehementer impellunt, quam maximis precibus obsecrant, urgentque ut omnino scientiis incumbatis: alii ab excelsorum munerum fastigio, et à mortuorum sedibus aliorum manes venerandi. Omnes una voce ita vos alloquuntur.

»Communium studiorum consortes, vos,
 »qui hujus sapientiæ templi adyta lustratis,
 »qui in hæc gymnasia convenitis, queis
 »curricula nostra confecimus, aurea vitæ
 »vestræ tempora sapientiæ dicite, eaque,
 »ut nobis, fructus et vobis fundet quam
 »maximos. Vitales carpsimus auras, et eis
 »cari fuimus bonum qui noscunt, et cum
 »diem obiimus supremum, istucque gratum
 »attullimus gaudium nostros edocuisse fra-
 »tres, nominaque nostra in oblivionem
 »nunquam decedent.»

His vos agrediuntur dictis, illustres carissimique Alumni. Quid nunc? Vos eorum vocem exaudietis? Nunquid temporis punc-

to sapientia quin capiamini dubitatis?

Grata jam sapientiæ flamma, postremo dicam, vestra teneat pectora. Omnem vestrum laborem, omnem operam, curam, studium in eam conferte, et Ecclesiæ, Statusque dulce decus eritis, et præsidium, eritis magnoperè humanæ genti utiles, vosque ipsos efficietis beatos: meque fortunatissimum dicam, si hac inconcinna oratione cordibus vestris sapientiæ amorem infigere fuerim adeptus.

DIXI.

